

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของประเทศอย่างมาก จนวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทยที่เคยเป็นสังคมแบบชนบทที่ต้องพึ่งพิงอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติต้องเปลี่ยนมาเป็นสังคมแบบตะวันตกหรือสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการจัดการดูแลอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร (Population Growth) จาก 60 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 มาเป็น 65 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากในลักษณะ Exponential Growth ซึ่งจะมีผลต่อการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติที่ลดปริมาณลงเรื่อยๆ (ประธาน ดังสิทบุตร, 2547) ในขณะเดียวกัน การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาสาธารณสุขโลก และการขยายตัวของเมืองได้ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของสารพิษในสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลในเมืองจนมีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ และมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทย

เมื่อพิจารณาโดยรวม สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและวิกฤติการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมโลก มีสภาพการที่คล้ายคลึงกันอาจมีความแตกต่างกันบ้างในประเด็นความเข้มข้นหรือความรุนแรงของสถานการณ์นั้นๆ ดังจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2535 มีความเคลื่อนไหวเรียกร้องความร่วมมือกันระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) โดยเน้นที่การพัฒนาที่ยั่งยืนในการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่เมืองริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศอย่างจริงจัง มีการเรียกร้องให้มีการพัฒนาอย่างรอบคอบ โดยผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อมา ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยและอีกหลายประเทศทั่วโลกเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นถึงการพัฒนาแบบตะวันตกที่ผ่านมาว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ในขณะที่ทรัพยากรของโลกมีอย่างจำกัด โดยเฉพาะการพัฒนาที่ทำให้มนุษย์เกิดความเห็นแก่ตัวจากการแข่งขันความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงนับวันมีความรุนแรงมากขึ้น

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยมองเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแบบยั่งยืน ตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ประชาชนเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เกี่ยวกับการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายที่สำคัญสูงสุด คือ สังคมที่ยั่งยืน (Sustainable Society) ซึ่งหมายถึง สังคมที่มีการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยที่มนุษย์ได้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมเองต้องไม่ถูกทำลายจนเกินศักยภาพที่จะฟื้นฟูได้ตามธรรมชาติ ทั้งนี้ชนในชั่วอายุต่อๆ ไปต้องได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่าชนในปัจจุบันได้รับ ซึ่งเป็นหลักในการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเพื่อสังคมที่ยั่งยืน คือ การจัดการมนุษย์ โดยสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ทักษะ ทักขะ การมีส่วนร่วม การบูรณาการ (มนัส สุวรรณ, 2547) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2540 – 2549) ในหมวดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมาย 1) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ 2) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์ 3) รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักทุกสายให้มีปริมาณออกซิเจนละลายไม่ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัมต่อลิตรต่อปี และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลายๆ ข้อ ข้อหนึ่งที่สำคัญคือ สร้างจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม สอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกระบบเพื่อปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2540 – 2549) จึงนำไปสู่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 หมวด 4 ระบุว่า แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ข้อ 4 ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ทั้งปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกสาระการเรียนรู้ และมาตรา 27 วรรคสอง ระบุว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ในมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ดังกล่าว ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เพื่อจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ พร้อมทั้งมีโอกาสอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งนับเป็นการเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษากับทางสถานศึกษาในการกำหนดเนื้อหาสาระในส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นๆ และเป็นโอกาสอันดีที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ที่เน้นการวิจัยและสนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้เสนอโครงการพัฒนาต้นแบบหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาให้มีหลักสูตรสถานศึกษาต้นแบบที่ถือเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการบูรณาการเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำปิงในสาระต่างๆ ที่กำหนดภายใต้กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น และส่งผลให้ผู้เรียนมีความตระหนัก ความรู้ เจตคติ ทักษะ การมีส่วนร่วมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังเช่น การพัฒนาหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมในการอบรมผู้นำเยาวชนสาธารณสุข เมื่อมีการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม การวางแผนหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริง เมื่อนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม เจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกัน (พันธ์ทอง คำบุษย์, 2544) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะทั้งในด้านพฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณอย่างเด่นชัด (ลินดา สุวรรณดี, 2543) และยังพบอีกว่านักเรียนที่เข้าฝึกอบรมในโครงการห้องเรียนสีเขียว มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมประหยัดไฟฟ้าส่วนตัว พฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว และพฤติกรรมประหยัดไฟฟ้าเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว (ฐานันต์ เปียศิริ, 2547) นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอนที่มีการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา นำประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดในชุมชนมากำหนดเป็นเนื้อหา และนำผู้เรียนออกไปศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ใช้ทรัพยากรในชุมชนมาประกอบการสอนสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปตามกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา (ธนู มณีทิพย์, 2542) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสุขภาพชุมชนของโรงเรียนวัดศรีบัวบานจังหวัดลำพูน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีพฤติกรรมสุขภาพเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ (นิตยา เนตรศักดิ์เกษม, 2546)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟู
 กลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการ
 ว่าเมื่อมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนในแต่ละโรงเรียนจะมีคุณลักษณะในเรื่องความรู้
 พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม เจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะการ
 แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้าง
 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้เรียนดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำปิง
 สำหรับเยาวชนในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรการ
 อนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาที่กำหนดในการศึกษา ครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาประสิทธิผลของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำปิง
 สำหรับเยาวชน ในเรื่อง ความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม เจตคติต่อ
 ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อม

1.2 ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของผู้เรียนหลังจากผ่านหลักสูตรการ
 อนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน อันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ
 การจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในด้านพื้นที่ที่ศึกษา เนื่องจากมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างริมฝั่งแม่น้ำปิง 3 กิโลเมตร
 และสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาด้านแบบหลักสูตรการ
 อนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมืองเชียงใหม่
2. โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย อำเภอเมืองเชียงใหม่
3. โรงเรียนบ้านท่าเมืองล่าง อำเภอเมืองเชียงใหม่
4. โรงเรียนบ้านแม่แฝก อำเภอสันทราย
5. โรงเรียนบ้านสันคะยอม อำเภอแม่ริม
6. โรงเรียนบ้านคอนแก้ว อำเภอแม่ริม
7. โรงเรียนสองแคววิทยาคม กิ่งอำเภอคอดอยหล่อ

การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการเลือกศึกษาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พัฒนาด้านแบบหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียนดังกล่าว

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

หลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน หมายถึง หลักสูตรการเรียนรู้ ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการ บูรณาการเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำปิงใน สารต่างๆ ที่กำหนดภายใต้กลุ่มสาระการเรียนรู้

ประสิทธิผลของผู้เรียน หมายถึง การที่เยาวชนในโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายสิ่งแวดล้อมศึกษา อันได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อ สิ่งแวดล้อม เจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสิ่งแวดล้อม หลังจากผ่านหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน

ประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน หมายถึง การนำหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน ไปใช้ใน ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างไร

สิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาที่พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพ ความตระหนัก เจตคติ พฤติกรรม และค่านิยมที่ดีที่จะรักษาและหรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีทักษะการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน

ความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมทั่วไป การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำปิง การอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำปิง และลุ่มน้ำปิงกับวิถีชีวิต ชุมชน

ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับรู้และการตื่นตัวกับปัญหาและพัฒนาความสามารถในการรับรู้และแยกแยะปัญหา เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะลุ่มน้ำปิง สนใจที่จะเข้าร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง

เจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกห่วงใย ความพึงพอใจและไม่พอใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน มีความตั้งใจจริง และมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการรักษา และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

ทักษะในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้วิธีการสื่อสารข้อมูลสิ่งแวดล้อมเพื่อขยายข้อมูลแก่ผู้อื่นได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการทำงาน มีทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทำงานกลุ่ม มีความสามารถในการติดต่อประสานงานและระดมความคิดเพื่อจัดการกับปัญหา มีทักษะในการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความร่วมมือในการดำเนินงานของผู้เรียนเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและติดตามประเมินผลด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของผู้เรียน หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา อันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของชุมชน

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชน โดยการจัดระบบโครงสร้างของโปรแกรมการเรียนการสอน กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและบริบทชุมชน สามารถยกระดับความคิดจิตสำนึกของผู้เรียน ตลอดจนการนำหลักสูตรบูรณาการกับสาระแกนกลาง

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดการงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร อนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำปิงสำหรับเยาวชนของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา อันประกอบด้วย การบริหารและจัดการหลักสูตร การใช้สื่อและแหล่งวิชาการ และการวัดประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมในแต่ละเนื้อหาสาระของครูผู้สอนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ตลอดจนวิธีการสอนที่ตรงตามหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การแสดงออกของคนในชุมชนในลักษณะสนับสนุนช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ เป็นวิทยากร และลงทุนทรัพย์หรืออำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมของผู้เรียน